СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 57. Джерзі Сиҭі, Н. Дж., четвер, 11-го березня. 1937. VOL. XLV. No. 57. Jersey City, N. J., Thursday, March 11, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ВІДКЛИКУЄТЬСЯ ДО КРАЮ ЗА РЕФОРМУ СУДУ

ВАШИНҐТОН. — Вже в друге віднісся президент Рузвелт до народу в справі своєї реформи федерального судівництва. Цим разом виголосив він в Білім Домі промову до радіо й в ній взивав народ довіряти йому, бо в своїй реформі він тільки старається захоронити людей від узурпацій найвищого суду.

Він закликав людей позбутися старих пересудів та дивитися на нові питання життя новими умами. Тепер треба вратувати конституцію перед посяганнями суддів, що не мають модерних поглядів. Він запевняв, що не вибере на нових суддів безхребетних кукол.

НЮЙОРСЬКА ЛЕҐІСЛЯТУРА ЗА ДИТЯЧУ ПРАЦЮ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — По три-годинній дебаті нижча палата стейтової леґіслятури постановила не потверджувати резолюції за поправку американської конституції проти дитячої праці.

За резолюцію голосували 42 посли, проти 102. Коли поставлено внесок, щоби справу розглянути щераз, внесок відкинено 102 голосами проти 35. При першім голосуванню за резолюцію голосували 33 демократи, проти 41. Републиканці всі за виїмком 9 голосували проти резолюції.

Боротьба за цю резолюцію добула собі широкого розголосу в краю не тільки через те, що президент Рузвелт кілька разів заявлявся за цю резолюцію, щоби діти не підривали зарібків дозрілих людей, але й тому, що за нею кілька разів відкликався стейтовий ґубернатор Лемен як за законом, що має охоронити діти перед визиском фабрикантів. Проти резолюції поставилася римо-католицька церковна ґіерархія бо, мовляв, така поправка до конституції позбавила би родичів влади над дітьми.

„СИДЯЧІ СТРАЙКИ” В АВТОМОБІЛЬНІМ ПРОМИСЛІ ТРИВАЮТЬ ДАЛІ.

ДІТРОЙТ. — Робітники далі сиділи в 9 фабриках автомобільного підприємства Крайслера. Вони не пустили до фабрики урядників підприємства. Підприємство подає, що не працює 69,000 робітників.

Тимчасом між представниками автомобільної юнії й цього підприємства велися далі переговори, але вони не довели до нічого, бо підприємство не хоче признати автомобільної юнії „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка” одинокою представницею робітників.

Фабрики підприємства „Ґадсон Мотор Ко.” теж були закриті. Перші конференції в справі цього страйку визначено на середу.

Ґубернатор Мерфі перервав свої вакації в Флориді, щоби повести заходи за замирення в автомобільнім промислі.

ЗАГОСТРЮЮТЬ БОРОТЬБУ ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

КВІБЕК (Канада). — У провінціональній леґіслятурі внесено проєкт закона, на основі котрого уряд має право й обовязок опечатати всякий маеток, з котрого виходить комуністична пропаґанда.

ПОЛІЦІЯ ПОМАГАЄ СТРАЙКОЛОМАМ.

ВАШИНҐТОН.—На переслуханню перед сенатським субкомітетом для розсліду шпигунства проти робітників зізнали свідки, що підчас страйку текстильних робітників у Ґовпвелі, в стейті Вірджінії, стейтова поліція давала свої револьвери до вжитку приватним сторожам фабрик.

ЗА НОВИЙ УГОЛЬНИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН. — У палаті послів конґресу покінчено дебати над новим углевим законопроектом, котрий внесли Ґофі й Винсон, а котрий має заняти місце закона, ухваленого на останній конґресовій сесії, що його найвищий суд признав неконституційним.

Законопроект має на ціли усталити промисл добування мягкого вугля. Він має велике значіння для 40,000 майнерів цього промислу.

БОРОТЬБА ЗА ДОПУЩЕННЯ ЧУЖИХ АКТОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Іміграційний комітет палати послів покінчив переслухання в справі законопроекту Дикстейна, що хоче обмежити допущення чужих акторів до Америки.

Комітет ще не відголосував справи. Серед членів комітету панує переконання, що проект Дикстейна треба поправити так, щоби допущення чужих акторів оперти на засаду взаїмности, себто допускати чужих артистів з таких чужих країв що допускають до себе американських артистів.

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ „ЛІҐИ ОБОРОНИ ПРАВ ЛЮДИНИ” У ЛЬВОВІ.

Відбулася ревізія на поручення поліції в домівці „Ліґи Оборони Прав Людини” у Львові при вул. Фредра. Такі самі ревізії перевели в декотрих членів президії Союзу. Офіційний комунікат повідомив, що „заквестіонували в домівці Союзу переписку та інші матеріяли”. Староство припинило в діяльности „Ліґу Оборони Прав Людини” у Львові.

ВИДАВ НА ВИБОРЧУ АҐІТАЦІЮ.

На лаві Окр. Суду у Львові засів секретар громади Долиняни, повіт Городок коло Львова, В. Чайковський, обвинувачений за дефравдацію 6,000 зл., стягнених за податки. Чайковський признався до вини й заявив, що 3,000 зл. видав на виборчу аґітацію, а рештою поділився з війтом. Розправу відложили.

НАД ЧИМ ПРАЦЮЮТЬ ХАРКІВСЬКІ ПИСЬМЕННИКИ?

Як подає „Літературна Газета”, харківські автори вповні підчинилися вимогам партії і пишуть виключно на завдані теми. На урядовій мові це зветься так: „харківські письменники хочуть швидше побачити радісне, кипуче життя соціялістичної батьківщини, відчути всю багатобарвність і багатогранність наших неповторних днів, щоб відбити їх у своїх творах”. А практично це виглядає так: „Г. Коцюба працює над романом з життя криворізьких шахтарів; О. Донченко пише твір про любов дітей до радянської батьківщини; Сказбут — про червону ґвардію; А. Гак — роман на матеріялі боротьби за радянський Київ; К. Гордієнко — роман „Діти землі”; Цукер — про ленські події і т. д.”. Словом, лише дозволені теми...

ЖЕБРАЧКА ЗАЛИШИЛА В СПАДЩИНІ 10,000 ЗЛ.

В Дзвинячці на румунському боці Дністра померла жебрачка, Селька Тавбман, що жила в пивниці старого дому, де складала гроші, одіж і хліб. Коли вже 86-літня вмирала, її питали, чи не має яких грощей, але вона до останньої хвилини життя цьому перечила. Аж по її смерти перевела поліція ревізію й знайшла під її ліжком сховані між лахміттям в готівці 150,000 леїв, банкову книжечку на 100,0000 леїв та біжутерію вартости 50,-000 леїв.

СМЕРТЬ НАЛОГОВОГО АЛЬКОГОЛІКА.

Налоговий алькоголік 68-літній Фл. Паттак, б. урядовець у Ряшеві, довший час мав намір покінчити з життятм. Ніччю з суботи на неділю вернувся пяний домів, напалив сильно в печі позиченим вуглем, а опісля відчепив рури печі та положився спати. Рано найшли його мертвим від загару. Лікар ствердив смерть. Разом з алькоголіком згинули в його кімнаті й щиглн та чиж —пташки, що їх там держали в клітці!

ІТАЛІЯ НЕ ДОПУСТИЛА ДО ПОВОРОТУ ОТТА ГАБСБУРГА.

РИМ. — Італійський журналіст Вірджініо Ґайда, що уважається „голосником уряду” помістив статтю, в якій твердить, що в останніх часах італійський уряд не допустив повороту на австрійський престол Отта Габсбурґа, до якого підготовляли ґрунт австрійські льоялісти. Отто вже ждав на швайцарсько-австрійській границі вістки коли має вікати до Відня. Та Італія не допустила до цього. Ґайда каже, що Італія так поступила тому, щоб через це не зіпсувати добрих політичних зносин з Німеччиною, яка не бажає собі повороту Габсбурґів до Австрії.

САМОГУБСТВО БІРЖЕВИКА.

Полковник Френк Брави Кіч, 71-літній біржевий грач, котрого 12 днів тому обвинувачено за спалення власної палати в Токсідо Парку в Ню Йорку дня 26-го лютого 1932 року, кинувся під поїзд підземної залізниці й згинув на місці. Кажуть, що причиною самогубства була недуга.

ПІДНОСЯТЬ ЗАПЛАТУ В РІЗНИЦЯХ.

Читири найбільші різниці в Шікаґо, себто підприємства Свифта, Армура, Вилсона й Кюдеґі, піднесли робітникам заплату. Підвишка виносить 13 процентів та буде коштувати ці підприємства 5 міліонів 500 тисяч долярів річно.

ОКРЕМІ КОМІСІЇ ОЦІНКИ КНИЖОК ДЛЯ МОЛОДІ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ.

У Варшаві проголосили розпорядок міністерства освіти про оцінку книжок для шкільної молоді, призначених для науки в школах для лектури. Для оцінки шкільних видавництв буде покликувати міністер окремі комісії знавців, що будуть рішати про вартість книжок.

ГРАФ, ЩО ШИРОКО БАВИТЬСЯ, АЛЕ ЗА ЗАБАВУ НЕ ПЛАТИТЬ.

Нічню прибув до бару „Чарнотка” у Львові при вул. Шайнохи ґраф Евстахій Н., літ 39, вільного стану, зам. у Львові; він заняв столик у товаристві двох танечниць. Забава була широка. Колиж рано прийшлося платити 320 зл., виявилося, що ґраф не має грошей. Він виставив вексль, платні другої днини в Готелі Жоржа. Другої днини прибув до готелю Жоржа платничий „Чарнотки” по гроші, але ґраф — утік другим виходом. Справу передали поліції.

КУРКА ПРИЧИНОЮ СМЕРТНОЇ БІЙКИ.

Окружний суд у Полоцьку (варшавське воев.) видав засуд на Вл. Берната за вбивство підчас суперечки Ст. Цярки, зам. під Вишоґрадом. Тлом суперечки, а опісля крівавої бійки, в якій брало участь кільканадять осіб, були сусідські порахунки, спричинені здогадною шкодою, яку спричинила курка сусіда на полі одного з місцевих господарів. Берната засудили на три роки вязниці.

ҐІМНАЗИСТИ ГРАЛИ В БІЛЯРД, ЗАМІСЦЬ СИДІТИ В ШКОЛІ.

Від якогось часу довідувалися батьки, що їх сини абсентуються в школах і навіть не знати, де перебувають час, призначений на науку в клясі. Аж припадком виявилося, що хлопці сходяться в малій молочарні у Львові при вул. Личаківській 11, де за параваном є саля з білярдом. Хлопці грали в білярд — замісць ходити до школи. Гроші брала від них підкухонна. Одна мати звернулася до поліції за поміччю. Справа опинилася в суді.

БРАКУЄ МУЖЧИН В ЕСТОНІЇ.

В громаді Коловара коло Таліна, оподаткували останніми часами жінок, що переступили 30-тий рік життя й не вийшли замуж. Цим гадають збільшити число населення в Естонії, що має найменший приріст в Европі. Оподатковані жінки запротестували й заявили, що в Естонії жінок більше, як мужчин. Добре було би, якби збільшити число мужчин в Естонії.

РЕҐІОНАЛЬНИЙ ВІДДІЛ У ҐЕОЛЬОҐІЧНОМУ МУЗЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.

В реґіональному відділі Ґеольоґічного Музею в Києві, що його тепер улаштовують, представлена буде докладно ґеольоґічна будова України. Виставлений буде там також повний кістяк величезного тура, що його знайшли саме тепер на Київщині і рештки дерева, знайдені в покладах камінного вугілля в Донбасі. Вага стовбура близько 2 тони.

МАДЯРСЬКИЙ САМОСУД НАД ЗЛОДІЯМИ.

В с. Ґаріоско (Мадярщина) селяни вчинили жахливий самосуд на двох циганах, що постійно крали кури. Схоплених побили найперше до крови, а опісля повісили за ноги на дереві над розпаленим на землі вогнищем. Цим робом вони думали вимусити на них зізнання. Один з циганів помер, смертно попарений, а другого в безнадійному стані перевезли до лічниці. Поліція арештувала кільнацять осіб.

БОМБА ПІД БОЖНИЦЕЮ.

З Лодзі повідомляють, що в домі при вул. Данціґській, де є божниця, найшли петарду малої вибухової сили. Хто підложив петарду, не знати. Ведуть слідство в цій справі.

ІНСТРУКЦІЯ В СПРАВІ КАР ВАГІТНИХ ЖІНОК.

Карний виділ міністерства справедливости в Варшаві, видав інструкцію в справі вагітних жінок, що засуджені на короткоречинцеві кари вязниці. Досі побут вагітних жінок у вязниці наражував вимір справедливости на кошти та на ріжні клопоти. У майбутньому мають відкладати виконування кари до покінчення полового часу. Тільки в разі, коли є підозріння, що засуджена може втікти, мають і вагітну замкнути в вязниці.

БОЛЬШЕВИКИ „О[illegible]КУЮТЬ” ОРДЖОНІКІДЗЕ

МОСКВА. — Большевицька преса висказує свій великий жаль по втраті Орджонікідзе, високім большевицькім достойнику, що недавно помер нагло, ніби на хворобу серця. Московська „Правда” з 21 лютого ц. р. пише: „Прощай любимче партії і народу. Моральну відповідальність за передчасну смерть нашого рідного Серґія несе огидна і тричи проклята банда обманців, злодіїв, зрадників, впертих реставраторів капіталізму. Вони то готовились фізично знищити Серґія шляхом вбивства. Але це не вдалося, банду розбишак схоплено. Одначе, вся шкідницька, гидотно-пакісна, злодійська, зрадницька робота Пятакова і його підлої компанії поділали на здоровля тов. Орджонікідзе. Вони нанесли його нервам, його серцю фатальний удар”.

ІСТОРІЯ БОЛЬШЕВИЦКОГО АТЛЯСУ.

МОСКВА. — В большевицьких „Ізвестіях” з 17 лютого є поміщене пояснення, чому досі не надруковано нового большевицького атлясу, хоч після пляну цей атляс повинен був бути готовий ще минулого року, а навіть вже було подано в большевицьких часописах, що він вже вийшов з друку. Причина є та, пояснюють „Ізвестія”, що, по перше, помилилися часописи, подаючи, що атляс вже готовий. По друге, помішала нова конституція, яка змінила деякі адміністративні области і через те уневажнила деякі мапи. По третє, фабрика, яка мала друкувати цей атляс, ще не побудована і вона буде готова щойно в цьому році. Четверте; папірні не виробили паперу на цей атляс і не було на чому друкувати.

ФРАНЦІЯ ПРОДАЄ КАРАБЕЛЬ-ТЮРМУ.

ПАРИЖ. — Французькі власти виставили на продаж плаваючу тюрму-корабель Ля Мартіньєр, який возив вязнів на „Чортівський Остров”. Від 1921 року цей корабель вивіз туди біля 10,000 вязнів. Тепер цей „Чортівський Остров”, цю вязничу оселю де вязні терпіли тяжкі муки, зносять і корабель, що перевозив вязнів став непотрібний.

НОВА КАРА НА ЧОЛОВІКІВ.

БЕРЛІН. — Німецький цивільний суд порішив, що коли якийсь державний урядник не вміє якслід контролювати своєї жінки й годиться бути в неї „помелом”, то він буде відправлений зі служби. Дослівно суд сказав таке: „Коли державний урядовець позволяє своїй жінці, щоб вона золила його без ніякої відповіді з його боку, або позволяє їй стерегти себе в понижуючий для нього спосіб, такий урядовець стає неможливим для служби державі”. Суд станув на становищі, що коли чоловік не вміє рядити своєю жінкою, то не вміє рядити також державними справами.

НІМЕЧЧИНА ВІДПЛАЧУЄ „ЗУБ ЗА ЗУБ”.

БЕРЛІН. — Німецький уряд видав розпорядок, на основі якого будеться приміньовати гострі кари до тих чужинців, яких держави приміняють гострі міри зглядом німецьких горожан. Цей закон ухвалено як відповідь польській, советській і чехословацькій владам, які переслідують у себе німців і конфіскують їх майно.

В ЛОНДОНІ СПОДІВАЮТЬСЯ ЗМІНИ НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ.

ЛОНДОН. — На передодні повороту німецького амбасадора Рібентропа назад до Лондону, в тамошніх політичних кругах передбачують певну зміну в німецькій політиці. Справді остання промова амбасадора, що він її виголосив в Німеччині і яку передано офіційно через радіо, зробила погане враження в Лондоні, бо в ній Рібентроп катеґорично домагався повороту всіх втрачених кольоній, проте в Анґлії є надія, що Німеччина таки злаґодить свою заграничну політику. Причиною цеї зміни, як думають ці політичні круґи, будуть анґлійські зброєння, які мають переконливішу силу, ніж словні арґументи.

ІСТОРІЯ ЗАТОПЛЕНОГО КОРАБЛЯ.

ЛОНДОН. — Через дипльоматичні круґи виходить тепер на яв, в який спосіб еспанські революціонери довідалися про шлях корабля Мар Кантабріко, який вони пару днів тому затопили. Коли корабель опустив нюйорську пристань, до представника революційного еспанського посла в Ню Йорку прийшов якийсь незнаний чоловік, і поклавши жмут документів, відійшов. В цих документах було подано скільки амуніції і зброї везе Мар Кантабріко для еспанських червоних і яким шляхом він поїде. А далі було також подано, що цей корабель на морі має змінити назву і уподібнитися до корабля „Елдер Демпстер”. Маючи ці вказівки, революціонери могли легко корабель затопити. Щодо самого затоплення корабля, то є ще далі неузгіднені чутки; бо офіцири двох анґлійських кружляків подали через радіо, що революціонери не затопили корабля, тільки взяли його в полон.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays Owned by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: Bergen 4-1016. 4-0807.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗСУДОК ПЕРЕМАГАЄ

Таки можна промовити до нашого розуму, і то навіть тоді, коли здається, що заволоділи нами пристрасти, що тратимо рівновагу духа. Вже з цього твердження, якщо хочемо прирівняти його до нашої орґанізації, можна легко догадатися, що маємо тут на думці ті непорозуміння, які виринули по відділах У. Н. Союзу з нагоди вибору делеґатів на конвенцію. Та з цього не виходить, що тим хочемо сказати, що тих непорозумінь уже нема, що їх уже зліквідовано, що настав спокій у відділах і в орґанізації. Ні, цього на жаль нема. Але всежтаки у загалу членства є слідна розвага навіть у цім, для орґанізації так прикрім положенні. Бо ось останній місячний звіт виказує, не зважаючи на згадані труднощі, таки — прибуток у членстві. І хоч тих кількадесять нових членів, що творять цей прибуток не булиб ніяким особливим здобутком у часах, так сказатиб „нормальних", так у сьогоднішних обставинах ця справа представляється інакше. А це тому, що перед нашими очима стоять свіжі конвенційні періоди минулих часів. Тому вслід за тим ми не хочемо забути, що перед чотирьома роками у такім самім „конвенційнім періоді" втратив У. Н. Союз на протязі пятьох місяців понад 1,000 членів. І втратив їх саме через ті самі непорозуміння, які й тепер виринули по відділах ізза вибору конвенційних делеґатів. Ось тому ми приходимо до заключення, що розсудок зачинає тим разом перемагати.

Ми свідомі цього, що такі непорозуміння були, є, і будуть. А це значить, що їх неможливо цілковито усунути. Але це ще не значить, щоб ми не навчилися полагоджувати їх у такий спосіб, щоб орґанізація на тім не терпіла. Бо нищити таку орґанізацію як У. Н. Союз, це значить нищити — ідею. І то ідею українську. А чи можна вважати себе свідомим, патріотичним і ідейним українцем, а заразом нищити і українську ідею? Чи можна ставити навіть свою власну шкоду вище від тої шкоди, яку має понести ідея?

Щож з цього виходить? Та нічого іншого, а тільки така засада: Добро загальне мусить бути в зорганізованім і патріотичнім громадянстві поставлене вище добра особистого. І тому ради добра орґанізації й ідеї треба вміти нераз і особисто потерпіти. Значить, що треба свого права доходити, але ніколи шляхом такого поступовання, яке нищилоб орґанізацію. А нашу дозрілість, нашу свідомість і нашу ідейність викажемо найкраще тоді, коли доходячи свого права, будемо заразом розбудовувати орґанізацію і посилювати її ідею. Ось тоді виявимо себе справжніми патріотами і людьми з високими моральними і етичними засадами. А якщо тих кількадесять членів, що збільшили нашу орґанізацію в останнім місяці, є виразом цього останнього, так це є радісний обяв.

„НЕ ЗРІКАТИСЬ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ"

(Отвертий лист до Вп. П. Олександра ШАПОВАЛА).

Високоповажаний Пане!

В американській „Свободі" (ч.ч. 263 і 264) я умістив статтю з приводу договори між Гетьманським Українським Центром і представниками майбутньої козачої держави „Козакії", в якій висловив свій і моїх однодумців — українських козаків з Кубані погляд, що ця договора різко суперечить інтересам України, бо признає одірвання од неї великої частини українських земель і народу, а саме був. Кубані, Ставропільщини, Чорноморщини і українських частин Донщини, Терщини та Астраханщини.

З приводу цієї статті Ви виступили у „Нашому Стягові" (ч. 47). обвинувачуючи мене в демагогії і нерозумінню змісту й мети договори між Гетьманським Центром і „Козакією". Ви поясняєте, що мета договори — спільне будівництво України та „Козакії" і спільний фронт чи захист України та козачих земель проти Московії. Отже виступати проти цієї договори, — це значить йти на руку москалям. А для того, щоби думку свою зробити можливо більше переконуючою, Ви уживаєте багато голосних виразів про „братній союз", „національні огнища" і „силу та велич українсько-козачих земель. Відмовляючи мені всяку рацію і називаючи мене українсько-козачим Дон-Кіхотом, зі **„шликом аж до пят"**, Ви кінчаєте свою статтю уступом, в якім „між іншим", кажете: „І чи можна собі представити, щоб козацтво, будучи в братньому союзі з Україною, могло дозволити собі на якесь насильство над українськими кольоніями у вільній „Козакії", де, до речі, також буде і вільна українська Кубань, — донька України".

Отже, дозвольте, Високоповажний Пане, в інтересах зясування справи, відповісти на Вашу статтю:

1. Передовсім одно формальне застереження: при чім тут мій „шлик аж до пят", колиб навіть я його носив і подібні „квіти" полеміки?

Я уважаю, що тема спору занадто поважна, щоби можна було збути її такими „сміховинками".

2. Подруге, треба строго встановити предмет спору. На протязі усієї своєї статті Ви з великим патосом доводите — а) що майбутня „Козакія" наша рідна сестра і б) що Союз між Україною і „Козакією" є дуже корисна річ. Тим часом, у своїй статті я сам це зазначаю і проти цього нічого не заперечую, що все це може бути можливим.

3. Зате я є проти чогось іншого, а саме проти приєднання до Козакії чи, пак, створення Козакії, **коштом чисто українських територій — Кубані, Ставропільщини, Чорноморщини та українських частин Донщини, Терщини й Астраханщини.**

Заперечую, признання цих територій до Козакії, бо ці землі цеж **величезна наша суцільна українська етнографічна територія.** Вони творять майже половину Великої України! Тим часом, Ви старанно обходите цей **основний пункт моєї статті**; згадуючи про нього лише єдиний раз і то цілком непомітно-побіжно: „чи можна собі представити, щоби Козацтво, будучи в братнім союзі з Україною, могло дозволити собі на якесь насильство над українськими кольоніями у вільній Козакії, де **до речі**, (підкреслення наше — В.) також буде й вільна українська Кубань — донька України".

Вельмишановний Пане! Таж в цім Вашім маленьким **„до речі" й вся річ!** Це „до речі" має 200,000 квадратових кільометрів найкращої в Европі землі, з 5 міліонами українського населення (і то в більшості своїй некозачого стану) чи як його у нас називали „іногородним" — В.); воно рівняється середній европейській державі, й за такі „РЕЧІ" люде провадять страшні війни (Альзація-Льотарінгія і т. п.), а ми такі багаті, що можемо усе це роскидати ґраціозно-королівським рухом направо й наліво, згадуючи про це лише „між іншим".

4. Тому-то, у своїй статті я зазначав і нині зазначаю, що угода України з Козакією (в разі, вона дійсно булаб вже державою), поминаючи всякі інші моменти, моглаб явитись лише як наслідок дуже уважного простудіювання та передискутування цілої справи, і що супроти цього нинішній Гетьманський акт є зовсім необґрунтований, поспішний і як для України так і для „Козакії" може бути дуже небезпечним.

5. Уважаю, що повстання такого державного орґанізму, як „Козакія" не є виключене (хоч воно не таке просте, — але про це далі), оскільки окремі козачі території й народи виявляють справжню й сильну волю до створення окремих самостійних держав, а потім до обєднання їх в одну федеративну державу, як також уважаючи бажанням і корисним союз між кожною дружньою сусідньою державою, і Україною, я, одначе, рахую, що, оскільки творення держави (тим більше нової) є річчю надзвичайно серйозною, то мусить воно відбуватись теж дуже поважно. Тому, торкаючись нинішніх і майбутніх стосунків між українською державою й козацькою державою чи державами, я рахую, що, остільки ці стосунки мають бути справді поважні, міцні і, тим самим, корисні для обох сторон, то до будування цих стосунків треба уже відразу підходити **по державницькому**, тверезо, щиро, ясно, без зайвих сентиментальностей, романтики і солодких слів, але й без задніх думок, згідно з практичним принціпом: „любімося як брати, а рахуймося як жиди".

6. Отже, виходячи із цих принціпів, я й мої однодумці, поперше, уважаємо, що не можна творити державу, маючи лише мапу, олівець, кабінет і певні бажання. А творці „Козакії" на еміґрації власне так зробили: вони „оддідили" олівцем на мапі од **суцільної** української території, заселеної українським народом, з містами: Катеринодаром, Темрюком, Новоросійськом, Ставрополем, Таганрогом, Ейськом і т. д.), майже одну третину цієї території) уся УСРС — має 450,000 кв. кіл., а Кубань і інші українські землі Північного Кавказу 200,000 кв. кіл) і „приєднали" її до „Козакії".

А зробивши так і, очевидно, маючи передовсім думку, щоб якась „українська влада" їм санкціонувала цю „анексію" українських земель, вони запропонували Гетьманському Центру заключити „дружню договору" взаємного признання й порозуміння". Гетьманський Центр, як лише тепер довідуємося зі статті члена Гетьманської Управи п. Б. Гомзина, цю договору заключив, при чім, як бачимо, рішився на цей надзвичайно відповідальний крок без жадного порозуміння з українським суспільством і цілком поза ним.

Більше того, оскільки можна зорієнтуватись, про цей акт нічого не знали навіть щирі і впливові гетьманці. А тепер гетьманським публіцистам, звичайно, нічого не лишається, як всякими способами цей нефортунний акт виправдувати. А що річевих арґументів нема, то доводиться оперувати лише такими „невиразними" загальниками, як „братній союз", „вільні українсько-казачі народи", „українські кольонії у вільній Козакії", констатуючи, хоч не хоч **„до речі"**, що „вільна українська Кубань — донька України" якось теж непомітно опинилась у „братній Козакії".

7. Правда, Ви, Високоповажаний Пане, можете сказати: „якже так, — таж на то Кубань і козацька країна, щоби бути разом з Козакією!"

Звичайно, це жадний „арґумент", бо Кубань і т. д. — це передовсім українська земля, одначе припустім на хвильку й таке міркування. Але тут, власне, й приходить одна дуже важлива обставина, якої Ви, Високоповажаний Пане, перебуваючи за океаном, не добачаєте, а яка є рішаючою, і то не тільки для Кубані, але й для цілої справи „Козакії" як майбутньої держави.

(Кінець буде).

ДОЗВОЛЕНО КРИТИКУВАТИ!

Диктатори ріжної краски мають між собою те спільне, що намагаються робити з себе „батьків народу". В Росії це майже національна традиція, бо народні маси, були здавна виховані в вірі, що „цар - батюшка" тільки про те думає, як помогти простому людові, але на перешкоді, мовляв, стоять „бояри, міністри, шляхта". Це як у Росії, навіть у кругах революційних (Бакунін!) була поширена думка про народнього царя. Тому й приказка: „Жалує цар, та не милує псар".

Сталін легко входить у ролю „народнього царя". Він єдиний непомильний і безгрішний, інші всі його підлеглі — люди непевне. Як йому треба, Сталін спускає з ланцюга необмежену „народолюбну демагогію". Саме тепер на совєтській Україні відбувається така нервова демагогічна бакханалія. До недавнього часу Паперний, член „уряду" Сов. України, був впливовою особою, як комісар земельних справ. Тепер він не догодив Москві, і проти цілого комісаріяту та проти нього самого в совєтській пресі йде похід. В чім є вина Паперного? Перше всього, в „гнилому лібералізмі". Паперний на службі лишав і тих спеціялістів, що було виключені з партії. Правда, це наставлення Паперного відповідає вказівкам самого Сталіна, але Сталін каже сьогодня одне, завтра друге. Паперний мусить відпокутувати, що занадто повірив словам Сталіна про „безпартійних большевиків".

Комуніст, що має „плечі" в Москві, може проти напастників поклинатися на партійну дисципліну. Але кого Москва дозволяє знищити, той нічим не врятується. В „Вістях" з 12. лютого 1937 року вміщена інвектива проти Паперного, як комісара земельних справ, що допустив „шкідництво" в своїм уряді. Посилаючися на „найдемократичнішу в світі конституцію СССР", „Вісті" підбехтують проти Паперного цілий апарат комісаріяту земельних справ. „Вісті", за вказівками згори, невдоволені лагідною критикою діяльности Паперного та вищих урядовців земельного комісаріяту:

„У наркомземі відбуваються збори партійної орґанізації. Здавалося, що критика і самокритика буде розгорнута тут на всю широчінь. Та цього нема. Комуністи, що виступають у дебатах, критикують все ще зважаючи на ранґи, на особи. Рядових працівників комуністів критикують на повний голос і правильно. начальників управлінь — півголосом, заступників наркома — майже пошепки, а про наркома Паперного, як зговорилися, — всі мовчать, навіть примовчують факти, вже відомі всім працівникам наркомату".

„Вісті" наводять злочини співробітників Паперного: Леонідов провадив „шкідництво, Гончаренко руйнував „зернове управління", та це має за собою той „гріх", що „за гетьманщини був мировим суддею"; Каплан — був виключений з партії „за звязки з контрреволюціонерами і за націоналізм", Єфроїмський — Троцький, Рохліна — троцькістка, дочка міліонера, Городецький — контрреволюціонер і націоналіст", т. д. Проти самого Паперного висувається обвинувачення, що він закривав цих „шкідників" своїм авторитетом. „Вісті" (прошу не сміятися!), закидають Паперному, що він недемократично поводився з членами партії:

„Коли хто з комуністів намагався критикувати на зборах дії Паперного, як комуніста, то Паперний перед усіма зборами заявляв: — не забувайте, що я нарком! Цим він не обмежувався. Після зборів він викликав до себе в кабінет тих товаришів, які критикували його і „по джентельменськи" пропонував їм: — куди вам зручніше перейти на роботу?"

Сталін дозволив критикувати, власне, дав директиви, кого можна критикувати. „Народній цар" хоче показати, що він дбає за „простий малоросійський народ, од панов своїх угнетаемий", як колись писав цар Петро в манифестах своїх проти Мазепи. Сталін хоче відвернути масове невдоволення України московською політикою на голови виконавців його волі — Паперних і їм подібних.

Р. Т.

М. О. Лейкін.

ПІД ЕСПАНСЬКИМ НЕБОМ

Гумористична повість.

(13)

— І щож тобі з того прийшло, що то довідався назву тих ворот?

— Таж подорожуємо, моя дорога, на те, щоб заспокоювати цікавість — відповів чоловік, що був у дуже доброму настрою і ввесь час позирав на бальконі домів.

— Замісць гарних еспанок, на цих бальконах бачу мокрі шмати та діточу постіль. Ось якась стара баба трібає спідницю на бальконі — запримітила Глафіра Семенівна.

— Так, так... Це зовсім не поетичний вид. Та не забувай, що то ще рано, а романтичні пригоди відбуваються при місячному сяйві... Мусітиму перейтися нічю вулицями, щоб переконатися, чи ті всі історії, що я про них читав, видумані. Знаю навіть кілька гарних пісень. що оспівують життя в Еспанії, ось: Сходить місяць золотий, тихо всюди, вдалі чути бренькіт гітари... Тьфу до чорта! Через цю поганю дорогу та підскоки омнібуса я вкусився в язик! — скрикнув нараз Іванів.

— Добре тобі так! Співаєш, так фальшиво, що мені нерви розстроюєш.

— Цікаве, що й тут ніде не видно народньої ноші. Всі мужчини ходять у сурдутах, а жінки у капелюхах і мають буфи на рукавах.

— Бачиш, цю еспанку, що купує собі каштани? Вона має на голові мережкову хусточку.

— Та так, одначе й вона має блюзку з буфастими рукавами.

Омнібус їхав широкою вулицею, трохи краще мощеною. Камениці були всюди брудні, а на кожному кроці кидалися в очі крамничні шильди з написом: Вента.

— Шинків то тут досить. Мадрид міг би закасувати наші міста — говорив Іванів. — Куди не глянь, усюди вента, а гітари та кастаньєтів ніде не видати. Ей, я зовсім інакше уявляв собі цю Еспанію! І де ж та їх ріка Манзанарес.

XI.

Омнібус переїхав кілька вулиць, по яких були дві крамниці з пишними виставами та першорядні каварні і минув два памятники. Один це був їздець, а другий то мужчина із звитком паперу в руці. Опісля омнібус віхав на елавну площу Пуерта дель Соль, при якій був готель де ля Пе.

Одинацять вулиць сходиться на цій площі — говорила жінка. — Це не що будь!

— Напишу зараз про те до Петербурга, щоб дивувалися. Площа Пуерта дель Соль невелика, а має форму півкола. Посередині є фонтана, окружена з чотирьох боків лямпами. Хоч було рано, вже рух був доволі великий. Омнібус зупинився перед готелем. Із готелю вибіг портієр у гальонах і ковтком в усі.

— Парле ву франсез? — спитався його відразу Іванів.

— Уі, монсіє... — відповів портієр.

— Ну, слава Богу, що не треба буде розмовляти на мигі бодай з портієром — відізвалася Глафіра Семенівна, потім спиталася портієра, чи є вільна кімната з двома ліжками.

— Сі, сеньора, — впевняв портієр, як впроваджував гостей до ліфту.

Як висіли на третьому поверсі, побачили високу й товстелезну чорняву жінку з вусиками, яких їй міг би позавидувати неодин молодий офіцир.

— Вам треба кімнати з двома ліжками? — спиталася. — Прошу за мною.

Кімната була порядно умебльована, одначе ліжка страшно високі.

— Комбієн? — спитався Іванів.

— Чи маю обрахувати на франки чи на пезети? — спиталася вусата жінка.

— На пезети.

— Двацять пезет від особи.

— Коман? Вінт пезетс пар журі? — озвалася Семенівна.

— Що це, вона збожеволіла, чи що? — відізвалася до чоловіка.

— За все, мадам. Повне удержання. Пансіон. Рано кава, сніданок із пятьох страв і обід із шістьох страв. Лід і вино до обіду даром. Маємо табль д'оте, на американський спосіб. За обслугу також окремо не платиться. Пансіон — усе.

— Завязалися з тим пансіоном — бурмотів Іванів.

У Біяриці пансіон, тут пансіон... Це страшно невигідне.

— Сес шер... — стала торгуватися Глафіра Семенівна.

— Но мадам. Колиб рахувати на франки, булоб дорого, а на пезети дуже дешево... Додам нафтову лямпу. Лід, свічки, лямпа та кипяток. Ви з Америки? — спиталася власничка готелю.

— Ні, з Росії.

— Так? О, росіяни пють усе дуже багато гарячої води. Знаю, знаю. Мають свій чай.

— А що, як вона добре знає наші звички?! — сказав Іванів до жінки.

— Ну, мадам через цю гарячу воду годжуся вже на двацять пезет від особи — сказав Іванів і просив жінку, щоб переклала його слова на французьку мову.

— Чи прилагодити вам чай по вашому?

— Ці, ці... Же ву прі. Ми маємо самовар.

— О, я знаю самовар... Це на гарячу воду. Прошу дати самовар, а зараз приладимо чай. Я бачила самовар на паризькій виставі та пила з нього чай, — говорила власничка готелю.

Іванів дав їй самовар, а як товстелезна жінка вийшла з кімнати, сказав:

— Дуже приємна несподіванка! У столиці Еспанії знають, що це таке самовар і пють чай на наш спосіб. Того я не сподівався.

Зняв сурдут, підійшов до вікна та відчинив його. Виявилося, що то не вікно, а двері, що виходили на балькон. Таких дверей було троє. а всі виходили на площу Пуерта дель Соль, що мерехтіла від барвистих ріжнокольорових парасольок, під якими сиділи навіть візники на кізлах. Більшість повозок запряжена була у довговухі мули. Іванів побачив якогось товстюха, у червоній еспанській шапці, що їхав на невеличкому ослі, та став кликати на жінку:

— Глашо! диви, он Санчо Панза їде на ослі!

— Щоб ти мені навіть самого Дон Кіхота показав, то я не моглаб приглянутися йому, бо тепер миюся — відповіла жінка.

(Дальше буде).

БЕЗРОБІТТЯ ДЕГЕНЕРУЄ.

Як доказують обрахунки англійських гігієністів довготревале безробіття має на організм дегенеруючий вплив. Англійські вчені дійшли до того завдяки докладним помірам зросту та сили робітників, які працюють і безробітних. На основі даних, що їх зібрали при дослідах коло сто тисяч осіб, устійнили, що пересічний ріст робітника, який працює, виносить у 23-тому році життя 171 цм., а пересічний ріст безробітного не перевищає у тих самих літах 169 цм. Сила мязів рук робітника в 30тому році життя виносить 350 фунтів, а в безробітного спадає до 156 фунтів. Працюючий робітник важить пересічно 146 фунтів на 50-тому році життя, а безробітний у цихже літах важить лише 122 фунти.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗА ПРАВДУ ПРО ШЕВЧЕНКА.

Цікаві заввагі про Тараса Шевченка з приводу 76-літніх роковин його смерти подав в „Америці" Лонгин Цегельський.

Він приходить до переконання, що втерті концепти, рівно втерті промови та газетні статті витворили цілком скривлений образ його особистости. „Звичайний образ Кобзаря", пише Лонгин Цегельський, „це сентиментально-плаксиве зображення поштуркуваного та побиваного мужика." Це зображення автор статті старається розбити в пух. На його думку, „доля цілком не була такою немилосерною для Шевченка, як це для сентиментальної пропаганди звичайно говориться".

Виходило би, що й на батька можна правду сказати.

ДЕ ПРАВДА?

Одначе, колиб це признати, де правда?

„Батько його", — каже автор, „був грамотним чоловіком. Свого сина, Тараса, він дав на науку до дяків і до церковних малярів — на ті часи цілком не така лиха доля".

Тарас Шевченко в одному нарисі свого життя писав про себе самого:

„На восьмому році стративши батька й матір, притулився він у школі в дяка за школяра-попихача".

Отже де правда? Чи жив його батько й чи віддав він свого сина на науку до дяків і церковних малярів, як каже Лонгин Цегельський, чи не мав він уже батька й притулився самий у школі в дяка?

ЧИ БИЛИ ДОБРЕ ЧИ НЕ БИЛИ?

Д-р Лонгин Цегельський каже:

„Що ті дяки та богомази деколи перетріпали пустого хлопця, тож це були тоді „методи навчання" в цілому світі".

Про становище учнів такого дяка-богомаза Шевченко пише в іншій версії своєї автобіографії так:

„Права майстра над ними не мають ніяких окреслених меж: вони його повні раби. Виконувати всі домові роботи та всі можливі забаганки самого господаря та членів його родини — це їх безумовний обовязок. Вашій фантазії зоставляю уявити, чого міг вимагати від мене дяк — завважте, гіркий пяниця, — і що я мусів виконувати покірно, як раб, не маючи ані одної істоти в світі, що дбалаб або могла подбати за мою долю".

Де тут правда? Як погодити незгідности двох поглядів?

ЛИХО ЧИ БЛАГОДАТЬ?

Д-р Цегельський пише далі:

„І Шевченків пан-дідич, Енгелгардт, не був ніяким тираном, як це виходилоб із звичайних оповідань про нього. Якраз навпаки. Це була освічена та бувала людина. Він любив подорожувати і брав Шевченка із собою то до Києва то до Варшави, то знов до Вильни чи до Петербурга. Служба Шевченка — служба покоєвого „козачка" — була властиво дуже легка. А подорожі і спізнання культурних міст та чужих мов (польської і російської) причинилися тільки до розвитку Шевченка".

Шевченко каже в своїй автобіографії:

„Мій дідич... накладав на мене обовязок тільки мовчати та нерухомо дожидати в кутку передпокою, поки залунає його голос, наказуючи мені подати люльку, що стоїть тут же коло нього, або наляти в нього перед носом шклянку води... Пан мій був людина діяльна, він безупинно їздив то до Києва то до Вильна, то до Петербурга й тягав мене за собою в обозі, щоб я сидів у передпокої й подавав йому люльку, та для інших потреб. Не можна сказати, щоб я за тяжке вважав моє тодішнє положення: воно тільки тепер кидає мене в жах і здається мені якимсь диким і безладним сном".

Щодо самих фактів між словами д-ра Л. Цегельського й словами Т. Шевченка розбіжности нема. Ріжниця є тільки в оцінці фактів: чи була служба козачком у Енгельгардта лихом для особистої долі поета, чи благодаттю? Погляд д-ра Цегельського навіть сходиться з оцінкою Т. Шевченка в ті часи самої служби. Як Шевченко був козачком, він не вважав свого положення тяжким. Доперва потім Шевченко став дивитися на цю службу такими очима, що його на думку про неї аж ляк збирав. Ось між цим пізнішим поглядом Шевченка та теперішнім поглядом д-ра Цегельського заходить розбіжність в оцінці.

Отже котра оцінка тут вірніша? Чи оцінка молодого Шевченка-козачка, з котрою видно погоджується д-р Цегельський, чи оцінка старшого Шевченка (він писав цитовану тут автобіографію в 1859-тім або 1960-тім році)?

ТИРАН ЧИ ДОБРОДІЙ?

Д-р Цегельський пише:

„Та найбільше добро зробив Енґелгардт Шевченкові, давши його в науку до добрих малярів. Осьтак у Варшаві вчився Шевченко у маляря-артиста Лямпі, що має славу одного з найліпших, европейських малярів першої половини минулого століття. Колиб Енгелгардт хотів мати із Шевченка тільки маляра-ремісника, то він його до Лямпі в науку не давав би".

Шевченко в автобіографії пише:

„Він (Енгелгардт), розлючений, намяв мені вуха й надавав ляпасів — не за моє мистецтво, ні! (на мистецтво він не звернув уваги), а за те, що я міг би спалити не тільки дім, а й місто. Другого дня він звелів кучерові Сидоркові відшмагати мене гарненько, що й було виконано з належною ретельністю".

„В 1832 р. минуло мені вісімнадцять років, а що надії мого дідича на мою льокайську моторність не справдилися, він, вволивши мое невідступне прохання, законтрактував мене на чотири роки „разныхъ живописныхъ дѣлъ цеховому майстру" — такому собі Ширяєву, в С.-Петербурзі. Ширяєв обєднав у собі всі якості дяка-спартанця, дяка-маляра й другого дяка-хіроманта, та, не вважаючи на весь гніт потрібного його генія, бігав я ясними весінніми ночами до Літнього саду — зарисовувати статуї, що прикрашують цей простолінійний твір Петра..."

Хоч Лямпі не мав слави одного з найліпших, европейських малярів першої половини минулого століття, але він був артист. Одначе, як погодити це віддання на науку в Лямпі з відданням на науку до Ширяєва? Чи можна казати, що Енгелгардт хотів мати із Шевченка щось іншого, як маляра-ремісника?

Звісно, оцінювати характер людини це не легка справа. Все таки, чи більше поступки Енгелгардта показують на вірність портрету дідича Енгелгардта, як його малює Шевченко, чи вірність портрету Енгелгардта, як його малює д-р Цегельський?

—Ти знаєш Иатягальського?

—Так. Я йому вчора позичив дванацять долярів.

—О, коли так, то ти його не знаєш!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

Потреба української модерної галі.

Переглядаю і читаю наш орган „Свободу" та знаходжу, що по ріжних американських стейтах приєднано стільки то і стільки нових членів до У. Н. Союзу. Приєднують старих членів, а також і молодих. А тут в нас, в Сейнт Луіс не бачу ні одного, щоб його приняли в останних часах до У. Н. Союзу. Так немов би тут українців не було. Дехто подумає, що урядники винні. Ні. Наші урядники працюють витревало і щиро. Але що важко їм приєднати нових членів, то вина тут цілої української громади, вина в першій мірі родичів, що не придбали для своїх дітей відповідного приміщення, відповідної галі, де вони моглиб сходитися, де малиб приміщення, деб організувалися та забавлялися. Тому, що ми своїй молоді нічого не дали, вона відходить від нас і пропадає серед чужих.

В нашій громаді є біля 200 родин. А в кожній родині яких двоє до четверо дітей. А всіх дітей в Сейнт Луіс належить до У. Н. С. тільки 65. Дежрешта? Щож ви на це скажете, батьки? Ви бачите, як ваша молодь йде в чужі або в американські організації, а від вас відвертається.

Це правда, що ми це молода еміграція. До війни всі наші думки були скупчені біля цього, щоб заробити троха грошей і вертати назад до краю. Ми все лиш одною ногою стояли на американській землі, а другою в старому краю. Тому ми не дуже дбали про тутешні інституції. Другою причиною, що ми тут в Сейнт Луіс так занедбалися було це, що ми не мали освічених людей. А коли і трапився якийсь культурніший чоловік, то вже на наше нещастя все був такий, що так понатягав наших чорноробів, що коли навіть відтак приїхала яка чесна людина, то люди вже не вірили.

По війні все змінилося. Ми зачали вже думати і про нашу молодь. Та було вже троха запізно. Були також і такі люди серед старших, що говорили, що нам своїх інституцій не потрібно, бо ми маємо американські, які нічого не коштують. Та не звертаючи уваги на ті перешкоди, нашим свідомішим громадянам всетаки вдалося затримати при собі певну частину нашої молоді. І ось та молодь тепер скаржиться перед нами і нарікає, що вона при українськім житю не має жадної вигоди. Що правда, ми маємо тут Український Народний Дім і гарну, велику площу, але сам дім куплений в 1918 році і так би сказати є старого стилю. Коли-сь для нас він був вигідний, але для нашої молоді він вже не вистарчає. І коли ми хочемо нашу молодь при собі затримати, то мусимо зрозуміти її потреби. Нам конче потрібно нової галі і то найскорше. Бо наша теперішня галя є стара і не надається для молоді. Ось тому наша молодь не пристає до наших українських підприємств, а радше йде до чужих. Тому я кличу до наших громадян: згорнімся всі як один до купи й приступім до будови української народньої галі. А тоді наша молодь цілком певно назад до нас навернеться. Тоді ми будемо всілі організувати нашу молодь і приєднувати її до У. Н. Союзу.

Чим скорше ми приступимо до будови і поставимо нову галю, тим скорше побачимо нашу молодь знова біля нас. А це буде приємно бачити усім родичам, яким гірко на серці, що власні діти їх опускають і шукають собі якихсь інших організацій, інших приютів і розривок, ніж ті, що їх родичі мали.

Іван Добромільський.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Гідно покарано кацапів перед американцями.

Що наші вороги крадуть наші пісні і проголошують їх за „російські", „польські", всім відомо. Але мало чути, як ми реагуємо в тій справі

Як примір такої акції, гідний наслідування, подам згадку про коротку, але знамениту промову проф. О. Грановського, виголошену перед сорим числом американців, в пятницю, 26. лютого б. р. Промову виголошено з нагоди виступу українського хору й танцюристів з укр. прав. церкви на вечерку, скликаним американською „Міжнародньою Жіночою Лігою Миру і Свободи".

Там то репрезентувалися ріжні нації і між іншим давали свої концертові точки. Крім українців були ще шотляндці, росіяни й інші. Ті останні грали на своїх балалайках дві українські пісні („Дівка в сінях стояла" й „У сусіда хата біла"), як „Руссіан". Здавалося, що і цим разом вдасться їм вийти безкарно. Та як прийшла черга на українців, то по танках і кількох чудових українських піснях, виконаних хором під проводом О. Корсуновського, промовив проф. О. Грановський.

Він в першій мірі виказав фарисейство деяких ніби миролюбних організацій, що будуть то працюють для всесвітнього миру, забуваючи, що **мир без волі, без свободи** є неможливий. Це було для членів цієї організації і гостей дуже цікавим, бо, правду сказавши, вони не знали, що 45-міліонова українська нація ще й нині в неволі й змагає до волі. Бесідник подав причини цього і апелював до „Жіночої Міжнародньої Ліги Миру і Свободи" щоб у своїй праці мала на увазі в першу чергу націю поневолену українську націю. В тім місці проф. Грановський дуже вміло вдарив „кацапів" за українські пісні, котрі вони репрезентують за „російські", проф. Грановський говорив: „Українська нація терпить через своє багатство; вонаж бо має найкращу землю, залізо, вугля, нафту, сіль — має свою питому культуру, мистецтво і т. д. Але все те загарбують нам з перед очей наші нечесні вороги. От навіть нині перед вашими очима відограно українські пісні, як російські".

Цими словами, як гарячою водою поляв бесідник „російян", котрі, до речі сказати, навіть не знають російської мови, бо — цеж наші: лемки з Галичини і брати з Великої України, що гуртуються при російській православній церкві в Міннеаполіс. Та всеж таки вони репрезентували — москалів. Та не було їм солодко цього вечора. Українці, устами своєї бесідника, дали їм примірну і належну відсіч.

До цього слід додати, що українці зарепрезентували себе прекрасно своїм виступом, як хором так і танцюристами, і дістали чимало оплесків. Розважні американці оплескували й нашого бесідника, котрий обороняв правду і свободу української нації.

Присутній.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГЕРКІМЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 192, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі, кожний член може оглянути пропамятну книгу в дуже ладній оправі і багатій в читанню, бо аж 752 сторін, та замовити собі її на зборах. — К. Довганюк, предс.; М. Суханчик, кас.; М. Політило, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Добра рада.

—Коли кого хочеш натягнути на гроші, то радше песиміста, ніж оптиміста, бо песиміст і так ніколи не сподівається, що йому віддасьте.

Розмова з моряком.

—Де є ваша батьківщина, пане?

—Ми, люди моря, всюди є наче у батьківщині.

—А де є ваша наречена?

—У батьківщині!

БАГАТО ДОКТОРСЬКИХ ТИТУЛІВ В ЯПОНІЇ.

В Японії, поза академічним дипльомом, можна здобути титул доктора (гакуі) після виготовлення відповідної праці. Останніми літами скількість докторів зросла так дуже, що японське міністерство освіти приготовляє проект, якого метою обмежити скількість здобуваних докторських дипльомів. Головно сильно зростає скількість титулів докторів медицини (ігаку гакуші). Тепер є їх зареєстрованих 9,274 на загальне число 11,929, себто 80%.

М. Костишин.

ДЕ ТА СИЛА?!

(Націоналістам).

Сило, сило! Деж та сила,
Що держала за вітрила
Серед громів, тучі, бурі?
Тепер, бачиш, у цензурі.

Сило, сило! Зброя наша,
Перелилась гірка чаша;
В тебе ум живий, розвитий,
Глянь, човен твій нерозбитий!

Кругом море шумить, грає,
Тебе в танок закликає;
А щоб хвиль цих не проспати,
Готовися погуляти!

Кращий танок серед бурі,
Серед громів, ніж в цензурі
Марно ждати на цих ласку,
Що гадючу вбрали маску.

Ні на панські посіпаки,
Що лестяться мов собаки,
Шкірять зуби понад міру,
Нишком з тебе луплять шкіру,

Вставай, сило! час, кріпися,
В гучний танок готовися!
За народ, за край, за волю,
За свобідну кращу долю.

Не дай з себе глузувати,
Рідним братом торгувати;
Держи молот твердо, сильно,
Іди шляхом непомильно,

Що до волі лиш прямує:
Він завзятість загартує,
А відвагу як закріпить,
Вражу зграю всю засліпить.

Ти прибереш вільні крила,
Над човном здіймеш вітрила,
Поплившеш на синє море...
Світ про славу заговорить.

ДИФТЕРІЯ ТА ВАША ДИТИНА.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку.)

На протязі 1936 року померло на дифтерію у місті Ню Йорку 36 дітей. Це є найменше число, яке коли тут занотовано. А сталося це саме тому, що майже півтора міліона дітей маюсь застрикування. По цілім краю, де тільки загально практикується застрикування, одержано подібні результати. Однак є ще багато дітей нижче шестого року життя, котрі до цього часу ще не дістали охорони проти цеї страшної недуги.

Медичні та громадські провідники здоровля погоджуються з тим, що як скоро застрикування немовлят (по скінченню девять місяців їх життя) стане узагальнене, дифтерія станеться одною з рідких недуг. Самий той факт, що застрикування зробило так визначний поступ проти недуги, підержує це переконання.

Дальший поступ у поборюванню дифтерії буде зроблений, як заявляють многі медичні та громадські провідники, коли кожну застрикувану дитину віддасться до оглядин способом Шіка, кілька місяців по застрику, а потім знова рік пізніще. Після правила, два або три застрикування токсоїдою дасть дитині повну охорону проти дифтерії. Досліди виказують, що на кожних сто застрикувань, яких 95 являються успішні, та щоб вони були успішними на сто відсотків, є порадне, повторене бадання способом Шіка.

Кожна дитина до шість років свого життя повинна дістати застрикування. Інтересна брошура під заголовком „Хороніть свою дитину від дифтерії", котру написав д-р Бела Шік, буде вислана кожному, хто надішле заадресовану та оплачену коверту на таку адресу: Department of Health, 125 Worth Street, Room 342A, New York City.

ФЛІС.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВИДАВНИЦТВА І ПРЕСА В ПІДСОВЄТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(ВУНІ) На повищу тему відбувся 29 січня 1937 в Українськім Науковім Інституті в Берліні виклад д-ра Миколи Масюкевича, якого деякі основні думки переповідаємо тут в найкоротшій формі.

Наслідком кольоніяльного положення Східньої України під московсько-большевицькою окупацією може ціла підсовєтсько-українська преса лише відзеркалювати стан сучасного посідання московської диктатури на українській землі. Ніхто інший, як сам Джуґашвілі-Сталін висловився був свого часу, що большевицька преса є, мовляв, найгострішим, найміцнішим знаряддям для комуністичної партії. Вповні однозгідно з цією засадою має вся преса в цілому СССР (на всіх уживаних там мовах) наскрізь одностайний напрямок і характер, в так зв. „Українській Соціялістичній Совєтській Републиці" нема властивої української преси, бо там існує лише большевицька преса на українській мові. А ріжниця між обома поняттями наскрізь засаднича і власне ця обставина визначає заздалеґідь наставлення та єство цілої підсовєтсько-української преси.

Те саме відноситься назагал і до підсовєтсько-українських видавничих справ. Згідно постанови „Совнаркому УССР з 21 липня 1930 відбулося устійнення всієї видавничої справи УССР з видавничим рухом на совєтській Московщині (РСФСР). Тогож року повстало в підсовєтській Україні так зв. Державне Видавниче Обєднання УССР" (ДВОУ), до якого увійшли девять типізованих видавничих концернів „Книгоцентр" і „Управління поліграфічних Підприємств", що обслугують цілу видавничу справу в УССР. Згадані видавничі концерни розбудовані відповідно до характеру й змісту друкованих ними книжок. Отже існують по черзі видавництва для: 1) підручників, 2) технічної літератури, 3) сільсько-господарської літератури, 4) соціяльно-економічної літератури, 5) дитячої й юнацької літератури, 7) медичної і природознавчої літератури, 8) військової і фізичновиховної літератури та 9) професійно- робітничої літератури.

Про те, які книжки видаються здебільшого в УССР, інформує сама офіційна большевицька статистика. За 1932-33 торговельний рік (приблизно за 8 місяців видавничої діяльности) вийшло в УССР: писань Маркса і Енґельса 7 міліонів примірників, Леніна 14 міліонів, ріжної большевицько-політичної літератури 2.5 міліона і самих лише писань Сталіна 16.5 міліонів примірників. Отже разом 40 міліонів примірників, себто дві третих всієї підсовєтської української книжкової продукції в зазначеній вище добі. А за 10 років так зв. підсовєтсько-української „державности", яку большевики (несправно) розпочинають від 1919 року і яка покінчилася приблизно в 1929 році, видали в УССР (згідно з офіційним підрахунком в „Бюлетені ДВУ") всього 408,000 примірників Шевченкового „Кобзаря". До речі більшість поодиноких видань „Кобзаря" припала на так зв. „українізаційну" добу, коли червона Москва не розпочинала ще в підсовєтській Україні отвертої русифікаційної політики.

Для цьогорічних масових видань на українській мові творів московського національного поета Пушкіна закінчуються в УССР прискорено відповідні переклади. Совєтська преса заповіла вже в 1936 році кількадесятьміліонові наклади пушкінської літератури на українській мові. Ідеольоґічно-літературний провід над красним письменством в УССР має А. Лентес (жид). Він народився в 1901 році і був за московсько-большевицького збройного наступу на Україну большевицьким аґітатором. Власне він зорганізував також перший большевицький союз письменників УССР і став його відповідальним секретарем.

Журнали в УССР (у 1936 році їх було: 151 українською мовою, 59 російською і 16 іншими мовами) виходять переважно неточно і з значними ріжницями що до висоти накладу поодиноких чисел. Одноразовий загальний наклад усіх журналів у підсовєтській Україні виносить 600,000 аж 900,000 примірників, три четвертих всіх підсовєтсько-українських журналів і ґазет передплачують урядові (партійно-державні) установи, як „сельбуди" (селянські будинки), хати-читальні, „червоні кутки", „будинки культури", клюби й бібліотеки. Такі осередки служать в УССР місцем особливо настирливої большевицької пропаґанди.

Властивих ґазет виходить в УССР лише 76 (з них 14 щоденних). Совєтська статистика подає число ґазет в УССР (2,143 у 1934 році), та їх накладів у фантастичних цифрах, зараховуючи до ґазет наприклад і так зв. „стінні ґазети", неперіодичні видання — плякати та метелики великого формату.

Фактичним диктатором над цілою підсовєтсько-українською пресою є А. Хтиля-Мусульбас (жид — нар. в 1898 році). Як керівник пресового відділу Центрального Виконавчого Комітету комуністичної партії УССР має він доглядати над виконанням приписів і вказівок з Москви. Інтимний приятель Хвилі-Мусульбаса це Нюренберг (жид). Він є властивим керівником провідного фахово-пресового журналу „Червона Преса".

Перший большевицький часопис українською мовою повстав на Наддніпрянщині в 1918 році. В 1922 році зникли там уже всі большевицькі часописи українською мовою, хоч тогож року залишилося в УССР ще коло 100 небольшевицьких часописів російською мовою.

Цілий видавничо-пресовий рух в УССР кермується в сучасній добі безпосередно з Москви. Міродатними в цьому відношенні являються три московські централі: „Главліт", „Комітет для Справ Руху" і „Паперовий Синдикат". Ці установи мають в УССР своїх особливих уповноважених. Так само має філії в УССР і московське „Державне Видавництво". Річна норма друкарського паперу для УССР не сміє перевищувати 13 до 13.5 процентів загальної скільности друкарського паперу, що призначається щорічно для цілого АААР. В дійсности з цих 13 до 13.5 процентів дістає УССР звичайно лише дві третих до три четвертих. Скількість публікацій українською мовою в СССР складає щороку (за 1930-1934 роки) лише 6 до 8 процентів загальної скількости публікацій російською мовою (в СССР), хоч скількість українців у СССР складає понад 20 процентів скільности всього населення Совєтського Союзу.

Пануючі в УССР видавничо-пресові відносини мають служити для поглиблювання кольоніяльного положення підсовєтської України в рямцях єдино-неподільної московсько-большевицької державности.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 217-219 1ст 6-та вул. Просимо членів прийти на час і вирівняти свої залеглости. Члени, котрі хочуть отримати „Пропамятну Книгу", мусять зложити по $1.00 на цих зборах. — Е. Парницький, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Подаємо до відома членам Тов. Сокіл, від. 336, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 1-шій пополудні, в галі У. Н. Дому. Просимо всіх членів явитись на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — Гр. Степаник, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в годині 7-мій ввечір, в галі парохіяльній. Обовязком кожного члена є прийти на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоб вирівняли свої залеглі вкладки, бо інакше поступиться згідно зо статутом. Вже час зрозуміти це, що котрий член буде довгувати більше як 2 місяці, тратить право до запомоги. — Уряд.

ТОЛІДО, О. Бр. св. О. Николая, від. 167, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 2-гій пополудні, в галі Михайлів. Просимо прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Хто з членів бажає замовити собі Пропамятну Ювилейну Книгу У. Н. Союзу, повинен зробити це на цих зборах та за неї заплатити. — Н. Білецький, пр.; Д. Медецький, кас.; І. Кульматицький, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Повідомляємо членкинь і членів Бр. Соші. св. Духа, від. 237, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі. На деннім порядку є дуже важні справи, тож кожного члена приявність конечна. Буде звіт контр. комісії. На зборах буде читаний проект, котрий виготовив проєктивний комітет, на конвенцію У. Н. Союзу. Будете мати нагоду замовити собі ювилейну книгу У. Н. Союзу, з котрої довідаєтеся, що ділося з першими українськими імігрантами, коли зачали прибувати до Америки. Також довідаєтеся, чи У. Н. Союз був колись, або і нині для вас корисний, чи ні. На зборах обговоримо справу, чому ми повинні вписувати свої діти до У. Н. Союзу. — Гр. Стеців, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 352, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 2-гій пополудні. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — Г. Бандровський, предс.; М. Гавриляк, кас.; С. Мелько, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Повідомляємо всіх членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться 13. березня, в годині 5-тій ввечір, в домі Укр. Громади, 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх членів прийти на збори на приписаний час, бо маємо важні відділові справи до полагодження. Ті члени, що були вибрані на річних зборах до ювилейного комітету, мают ьконечно явитись на цих зборах. Пригадуємо довгуючим членам, щоб прийшли й вирівняли по змозі свої вкладки. — Іван Сорока, Мак., предс.; Іван Сорока, Мих., кас.; Олекса Дьорка, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаємо до відома членам Тов. Любов, від. 45, що звичайні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 2-гій пополудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклін ул. Тому, що на зборах є багато справ до полагодження, просимо членів, котрі мають полагодити деякі формальности, щоб прийшли скорше. Урядники будуть очікувати від полудня. — Теодор Малик, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Відділ 282 подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 3-тій пополудні, в У. Н. Домі. Обовязком кожного члена й члениці є явитись точно на означений час, бо маємо багато важних справ до порішення. Довгуючі члени зволять вирівняти свої залеглости і почасти сплачувати давній залеглий довг. Будуть наради, в який спосіб повести в товаристві працю, щоб товариська каса зростала фінансово. — І. Пігуляк, голова; Г. Туркевич, рек. секр.; І. Каменюк, фін. секр.; В. Осухівський, кас.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. М. Грушевського, від. 219, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в годині -мій ввечір, в укр. прав. церкві, 179 Корт вул. Просимо всіх членів прийти на час і заплатити свої належитости, а спеціяльно ті члени, що довгують. Приявність кожного члена є конечна на цих зборах, бо є важні справи до полагодження. — Гр. Дорошенко, предс.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, фін. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 14. беерзня, в Клюбі Горожан, 847 Н. Френклін вул. Всі члени обовязково мають бути на тих зборах. Початок в годині 12шій пополудні. — Уряд.

КОВТСВІЛ, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 248, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині першій зараз по Сл. Божій. На ті збори кожний член має прийти, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени мусять вирівняти свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. На зборах 14. лютого вибрано делеґатом на конвенцію У. Н. Союзу о. Іляріона Врублевського, а заступником М. Кобилянського. — Мих. Пік, предс.; Мих. Кобилянський, кас.; П. Турчин, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Українських Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 1:30 пополудні, в церковній галі. Взиваємо всіх членів прийти і заплатити свої вкладки. Особливо ті члени, що забагато довгують, щоб старалися бодай місячні вкладки платити і більше довгів не затягати, бо можуть бути наражені на суспендування. Члени, котрі хотять замовити ювилейну книгу, хай зголосяться до відділу і за доплатою 1 доляра відділ замовить тільки тим членам, котрі зголосяться. А варта кожному членові, що вміє читати, мати цю книгу вдома. Це є дійсно вартісна ювилейна книга зі споминів минулого нашої іміґрації, будування У. Н. Союзу і українського політичного життя в Злучених Державах. — Уряд.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє свої члениці, що місячні збори відбудуться в суботу, 13. березня, в годині 6-тій ввечір точно, в галі церковній. Просимо члениць явитись на означений час, щоби до осмої години скінчити, бо в осмій годині підемо на баль всі разом зі зборів, де мусимо бути. В неділю галя занята то збори мусять відбутись у суботу. Довгучим припоминаємо, щоби вирівняли свої вкладки, щоб опісля не нарікали на уряд, коли будуть суспендовані. — Олена Скробач, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ЙОНГСТАВН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 230, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в неділю, 14. березня, пополудні, в галі під ч. 525 Райен Еве. Обовязком кожного члена є прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження і точно платити свої місячні вкладки та сплачувати свої довги, бо котрі члени не заплатять до 25-го дня свої місячні вкладки і довг, то будуть суспендовані з Братства і У. Н. Союзу, згідно зо статутом. На зборах буде справу 25-літнього ювилею нашого Братства. Не приявний на цих зборах член підлягає карі. — Уряд.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 14 березня, в годині 12-тій вполудні, в галі церковній при Оклей і Райс вул. Просимо всіх членів обовязково явитись на збори, тому, що маємо важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоб старались сплатити довг до від. каси, бо в противнім разі будемо змушені виконати річну ухвалу, а це є: члени, які довгують, а не стараються сплачувати свого довгу, то будуть у цім місяці суспендовані. Не забувайте за нових членів, приводіть їх з собою на збори, а за всякими інформаціями щодо родів обезпечення голосіться до секретаря на зборах, або на його адресу, 2635 W. Walton St., або телефонуйте Humboldt 8552. — М. Барабаш, предс.; Д. Кузьма, кас.; Т. Шпікула, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Ів. Франка, від. 334, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 14. березня, в годині 12:30 пополудні, в У. Н. Домі на другім поверсі. Відділовий уряд взиває всіх своїх членів прийти на ті збори, бо маємо важні справи до рішення. Просимо довгуючих членів прийти і вирівняти свій довг, бо в противнім разі з такими членами відділ поступить згідно зо статутом. Шановні члени і члениці, відділовий уряд кличе до вас і до всіх українців, що У. Н. Союз завів нові грамоти як для старших так і для дітей, на котрих платить дивіденди, звороти в готівці і т. ін. Тому є повинністю кожного українця і його родини належати до У. Н. Союзу, а не до чужих організацій. Тож прийдіть на збори і впишіться самі і своїх дітей запишіть. — Стефан Моровович, секр.-кас.

— Тату, чому жирафи мають такі довжезні шиї?

— Бо їдять листя з дерев.

— А чому листя росте так високо?

— Щоб жирафи не потребували схилятися.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(129)

Вслід за тим пляном дикуни обступили колибу й з настороженими списами почали довкруги неї кружляти вичікуючи знаку, щоб вкинути в неї списи. Їх кровожадний настрій вже зближався до кульмінаційної точки й вони вже мали жбурнути свої списи, коли з другого боку, з верху частоколу, роздалися голоси, що на мить спаралїжували їх мязи.

На частоколі показалася громада великих малпів, що видавали зі себе гнівні голоси. Після хвилевого паралїжу дикуни закричали: „Демони йдуть на нас!" Вони не вірили, щоб це могли бути звичайні малпи, бо фактично малпи ніколи на них в той спосіб не нападали. Малпи позіскакували в долину, а одна маленька попереду них з цілої сили верещала: „Туди, брате Зу-До, туди!"

„Там є твій приятель Тарзан". Ця маленька малпочка була Нкіма. Вона додержала цей раз своєї обіцянки, що „тим дикунам покаже". В нетрах вона відшукала стадо малпів, яке знало добре Тарзана й уважало його своїм приятелем. Нкіма розказала їх провідникові Зу-До, що Тарзан в небезпеці. Ось всі вони разом відразу вибралися йому на поміч.

Тепер шість великих малпів, побачивши вказану Нкімою колибу, пустилися в напрямі неї, щоб увільнити Тарзана. Та в тому моменті Наяльса був так перелякався малпів, що його страх перемінився у відвагу. „Готовсь до боротьби!" заверещав він. І малі дикунчики справді послухали його й направили свої затроєні списи в той бік, звідки надходили малпи.